

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

САБЛІНА Наталія Вікторівна

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця*

Сучасні економічні умови характеризуються високим рівнем нестабільності, що зумовлено зростанням інфляційних процесів, коливанням валютних курсів, змінами податкової політики та посиленням геополітичних ризиків. За таких умов підприємства стикаються з необхідністю забезпечення ліквідності, підвищення ефективності операційної діяльності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Традиційні системи контролю та планування виявляються недостатньо гнучкими, тому зростає потреба у впровадженні фінансового контролінгу як інтегрованої системи аналітичного забезпечення управління, яка поєднує функції планування, моніторингу, аналізу та координації фінансових процесів.

Фінансовий контролінг є одним із ключових інструментів підвищення ефективності управління підприємством, оскільки забезпечує керівництво повною, достовірною та оперативною інформацією щодо стану фінансових ресурсів, динаміки показників та потенційних ризиків. Його значення виходить за межі звичайного контролю, адже він зосереджується не лише на фіксації фактичних результатів, а й на їх прогнозуванні, ідентифікації тенденцій та формуванні аналітичної бази для прийняття стратегічних і тактичних рішень. Виконуючи координаційну функцію, контролінг інтегрує процеси планування, бюджетування, управління грошовими потоками та аналізу результативності, забезпечуючи узгодженість дій усіх підрозділів і створюючи необхідні умови для підвищення фінансової стійкості та стабільного розвитку підприємства.

У структурі управління підприємством фінансовий контролінг забезпечує управління ліквідністю, витратами, прибутковістю та ризиками. Його застосування дозволяє оптимізувати фінансовий цикл, підвищити ефективність використання ресурсів та своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Одним із ключових завдань контролінгу є систематичний аналіз відхилень між плановими та фактичними показниками, що дає змогу визначити причини порушень, усунути недоліки та покращити точність фінансових прогнозів. Завдяки поєднанню аналітичної та координаційної функцій контролінг формує інформаційне поле, необхідне для прийняття обґрунтованих рішень щодо витрат, інвестицій, операційних процесів та фінансової стратегії.

У стратегічному вимірі фінансовий контролінг забезпечує узгодження короткострокових бюджетних рішень із довгостроковими цілями розвитку підприємства. Завдяки застосуванню інструментів стратегічного аналізу, таких як Balanced Scorecard, SWOT-аналіз, сценарне моделювання та прогнозування інвестиційних потоків, контролінг сприяє формуванню фінансової стратегії,

яка враховує ризики, ресурсні обмеження та очікувану рентабельність у середньостроковому та довгостроковому періодах [3].

Інструментальний арсенал фінансового контролінгу охоплює бюджетування, аналіз відхилень, систему ключових показників ефективності, калькулювання витрат, Cash Flow Management, факторний аналіз та бенчмаркінг. Бюджетування забезпечує формування фінансового плану діяльності підприємства, а гнучкі моделі типу rolling forecast дають змогу оперативно коригувати бюджети відповідно до змін зовнішнього середовища. Аналіз відхилень дозволяє не лише фіксувати розбіжності, а й визначати їхні першопричини, що сприяє підвищенню керованості фінансових процесів. Використання KPI забезпечує вимірювання результативності підрозділів, а система аналітичних панелей (dashboard-звітів) підвищує прозорість управлінських рішень [2].

Фінансовий контролінг відіграє ключову роль у підвищенні ефективності діяльності підприємства, забезпечуючи системний підхід до оптимізації витрат, раціонального використання ресурсів і запобігання необґрунтованим фінансовим рішенням. Завдяки механізмам планування, аналізу відхилень та контролю виконання бюджетів підвищується точність фінансових прогнозів, покращується керованість грошовими потоками та зменшується ризик збиткових операцій. Контролінг удосконалює управління прибутковістю та рентабельністю, дозволяючи визначати ключові драйвери фінансових результатів і формувати обґрунтовану політику ціноутворення й інвестицій. Орієнтація на проактивне реагування забезпечує підприємству здатність швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища та підтримувати конкурентоспроможність.

Сучасні підприємства все частіше інтегрують фінансовий контролінг у систему корпоративного управління ризиками (Enterprise Risk Management), що дозволяє забезпечити комплексний підхід до ідентифікації та мінімізації ризиків. Така інтеграція створює єдиний інформаційно-аналітичний контур, у межах якого оцінка ризиків безпосередньо впливає на бюджетні рішення, інвестиційну політику та фінансове планування.

Цифровізація фінансових процесів істотно підсилює фінансовий контролінг, перетворюючи його на сучасну аналітичну систему управління. Використання ERP-систем, BI-платформ, Big Data та автоматизованих інструментів бюджетування прискорює обробку даних, підвищує точність прогнозів і розширює можливості фінансового аналізу. Автоматизація мінімізує вплив людського фактора, підвищує достовірність інформації та забезпечує оперативність управлінських рішень. У результаті система контролінгу стає гнучкішою та більш адаптивною до динаміки ринкового середовища.

Цифровізація фінансових процесів значно розширює можливості фінансового контролінгу, трансформуючи його на сучасну аналітичну систему управління. Інтеграція ERP-систем, BI-платформ, Big Data та автоматизованих рішень для бюджетування прискорює обробку фінансової інформації, підвищує точність прогнозування й розширює аналітичний потенціал

підприємства. Автоматизація зменшує вплив людського фактора, підвищує достовірність даних і забезпечує оперативність управлінських рішень. Використання цифрових інструментів робить систему контролінгу більш гнучкою та здатною ефективно реагувати на зміни ринкового середовища.

Ефективність фінансового контролінгу значною мірою залежить від належної організації служби контролінгу, яка повинна функціонувати як незалежна аналітична ланка управління та мати повний доступ до достовірних фінансових даних. Чітко визначені повноваження та взаємодія з іншими підрозділами забезпечують системність у процесах планування, моніторингу й аналізу, що підвищує прозорість фінансово-господарської діяльності. Наявність кваліфікованого контролера або спеціального підрозділу сприяє інтеграції фінансової інформації, координації управлінських рішень і підвищенню загальної ефективності системи менеджменту [1].

Отже, фінансовий контролінг виступає ключовим механізмом забезпечення ефективності управління підприємством, посилення стійкості до зовнішніх ризиків та підвищення конкурентоспроможності. Він дозволяє оптимізувати витрати, забезпечити збалансованість фінансових рішень, підвищити точність планування та сформувати інформаційну основу для прийняття стратегічних і тактичних рішень. Інтеграція контролінгу з сучасними цифровими технологіями створює нові можливості для підвищення якості управління та забезпечує підприємствам здатність стабільно функціонувати й розвиватися в умовах турбулентного економічного середовища. Зростає значення фінансового контролінгу у сфері сталого розвитку, оскільки він забезпечує оцінювання економічної ефективності екологічних і соціальних проєктів та інтеграцію ESG-показників у систему управління. Контролінг сприяє ухваленню рішень, спрямованих на підвищення ресурсної ефективності та довгострокової вартості компанії. У контексті корпоративного управління фінансовий контролінг підвищує прозорість фінансових потоків, зменшує інформаційну асиметрію та мінімізує агентські ризики. Ефективна система контролінгу посилює довіру інвесторів і кредиторів, сприяючи зростанню вартості бізнесу.

Список використаних джерел

1. Сабліна Н. В., Кузенко Т. Б., Литовченко О. Ю. Реалізація контролінгу в промисловому бізнесі України. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. №8(18). С. 188-195. URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/249/235>

2. Сидорчук І. Фінансовий контролінг: організаційно-методичні основи формування та функціонування на підприємстві. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. №336(6). С. 56-61. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-8>

3. Berest M., Sablina N. Evaluation of the effectiveness of strategic and tactical controlling based on the analysis of the company's financial reports. *Development Management*. 2024. №23(1). P. 8-18. URL: <https://devma.com.ua/uk/journals/t-23-1-2024>